

Atskaite par dalību COPA Sieviešu komitejas apaļā galda diskusijā

Sievietes laukos – loma saimniecībā, darba apstākļi, sociālās garantijas un pieejamie sabiedriskie pakalpojumi

2014. gada 10. decembris, Brisele

Diskusijā tiekas EP un EK pārstāves, pētnieces un sievietes lauksaimnieces. Latviju pārstāv Agnese Hauka, Latvijas Zemnieku federācijas eksperte.

KOPSAVILKUMS

- ES liela uzmanība tiek pievērsta dzimumu līdztiesības ievērošanai gan sociālo garantiju, nodarbinātības, iesaistes lēmumu pieņemšanā u.c. jautājumos.
- Joprojām ES valstīs sievietes ieguldījums netiek atbilstoši novērtēts un saimniecībās sievietēm tiek piešķirts tikai brīvprātīga palīga statuss.
- Sievietēm, kuras nesaņem atalgojumu (saimniecības īpašnieku sievas), nav sociālās garantijas.
- 42% lauksaimniecības nozarē strādājošo ir sievietes un 30% saimniecības pieder sievietēm.
- Sievietes apsaimnieko 12% lauksaimniecības zemes ES.
- Sievietes spēj vadīt saimniecību tikpat sekmīgi kā vīrieši.
- Sievietes jāiesaista lauksaimniecības nozares lēmumu pieņemšanā.
- Latvijas Prezidentūra kā vienu no prioritārajiem jautājumiem ir izvirzījusi dzimumu vienlīdzības jautājumus, kā ietvaros DG *Justice* virzīs iniciatīvu par izlīdzinātu pensiju lielumu starp sievietēm un vīriešiem.

DISKUSIJU KOPSAVILKUMS

Willemien Konking-Hoeve, Copa Sieviešu komitejas priekšsēdētāja: Sieviešu - saimniecību īpašnieču skaits palielinās, tomēr joprojām saimniecībās sievietes ieņem sievas lomu un tās ieguldījums netiek atbilstoši novērtēts. Joprojām pasaulē un arī Eiropā pastāv nevienlīdzība starp vīriešiem un sievietēm.

Mariya Gabriel MEP, Eiropas Parlaments, FEMM komiteja (EPP grupas viceprezidente): 42% strādā sievietes un 3% saimniecības pieder sievietēm. Būtiski nodrošināt publiskos pakalpojumus lauku teritorijās un infrastruktūru – atbilstošu internetu, lai sievietēm dzīve laukos nodrošinātu pamatvajadzības. Sievietes ir inovatīvas, efektīvas, bieži vien tieši sievietes ir tās, kuras seko līdzi tirgus situācijai un pieprasījumam un rada inovatīvus projektus. Sievietes nedrīkst būt neredzams darbaspēks. Viņu lomai ir jātiek novērtētai. Ir jāmaina stereotipi par to, ka lauksaimniecības nozarē strādā un saimniecības vada vīrieši.

Federica Zolla (COPA Sieviešu komitejas koordinatore): COPA Sieviešu komitejas mērķis ir vērst uzmanību, ka sievietes spēj vadīt saimniecības tikpat sekmīgi kā vīrieši. Joprojām daudzās ES valstīs sievietes ieguldījums netiek atbilstoši novērtēts. Būtiski nodrošināt sievietes ar informāciju par attīstības iespējām, jo bieži tieši ierobežotā piekļuve informācijai, kavē sieviešu saimniecību veidošanu un attīstīšanu. Tā kā sievietes kā lauksaimnieku sievas strādā saimniecībā, bet nesaņem atalgojumu un nav noslēgts darba līgums, šīm sievietēm nav nekādas sociālās garantijas, lai gan viņas iegulda lielu darbu daudzu gadu garumā.

Spānija: Ir daudz sievietes – lauksaimnieces, kuras strādā saimniecībā, bet nesaņem nekādas sociālās garantijas, bet nav tiesības pieņemt lēmumus. Būtiski ir dalīt saimniecībai – izmaksas un peļņu starp laulātajiem, lai sievietei būtu ienākumi un sociālās garantijas. Lai arī ir atbilstoša likumdošana, kas to paredz, tās ievērošana ir brīvprātīga un vīrieši ļoti reti piekrīt kopā ar sievu būt līdzīpašnieki saimniecībā, iegūstot vienlīdzīgas tiesības un atbildību.

Mariya Gabriel: Diemžēl šādi likumi ir nacionāls jautājums, bet EP to nevar uzlikt kā obligātu visām dalībvalstīm. Izaicinājums ir iegūt arī vīriešu atbalstu sieviešu tiesību aizstāvībai.

Austrija: tiek strādāts pie labvēlīgāku sociālo garantiju nodrošināšanu (maternitātes atbalstu, pensiju fondu) sievietēm, kuras strādā saimniecībās. Palielinot COPA sekretariāta kapacitāti, piemēram, līdz trīs ekspertiem, sieviešu tiesību un iespēju jautājumiem varētu pievērst daudz lielāku uzmanību.

Itālija: runājot par dzimumu vienlīdzību, lielākoties tiek domāts ar sievietēm pilsētās, bet īpašu uzmanību vajadzētu pievērst tieši sievietēm laukos. Būtiski ir palielināt sieviešu iesaisti lēmumu pieņemšanā par nozarei būtiskiem jautājumiem.

Muriel Bissieres, DG Justice, Dzimumu līdztiesības nodaļa: EK izveidojusi Sieviešu un vīriešu vienlīdzības stratēģiju 2010-2015. Kopš 2000. gada, mērķtiecīgas politikas rezultātā, ir palielinājies lauksaimniecībā algoto sieviešu skaits. Tikai 8% nodarbināto vīriešu strādā nepilnu darba laiku, bet 32% sievietes strādā nepilnu darba laiku. Sievietes kopumā strādā vidēji vairāk stundas nekā vīrieši, jo papildus algotajam darbam ir jāveic ģimenes saimnieciskie darbi. Joprojām bērnu audzināšanā vairāk iesaistās sievietes, lai gan arī vīriešu loma pakāpeniski palielinās. Kopš 2008. gada arī vīrieši var izmantot bērnu kopšanas atvaļinājumu. Vairākas valstis ir definējušas pasākumus, kas veicami, lai izlīdzinātu dzimumu līdztiesību. Kopumā 14 valstis ir iesniegušas priekšlikumus *Stratēģijas 2020* ietvaros pilnveidojamiem punktiem - pilnveidot bērnu aprūpes pakalpojumus (10 valstis), līdzsvarot pensionēšanās vecumu (4 valstis) u.c. Ungārija, Polija un Malta 2007.-2013. gadā izmantoja 3,2 miljardus euro no struktūrfondiem, lai pilnveidotu bērnu aprūpes pakalpojumus. Vidējā atšķirība starp sieviešu un vīriešu pensiju ES ir 39%.

Maeva Roulette, DG Employment: Dzimumu vienlīdzība fondu programmās. Dalībvalstīm būs jāatskaitās, kā tiek ievērota dzimumu vienlīdzība finansējuma apguvē.

Teresa Lopez-Garcia-Usach, DG Agriculture: Sievietes lauku teritorijās bieži izvēlas nestrādāt algotu darbu, bet saimniekot mājās, uzraugot saimniecību un audzinot bērnus. Daudz aktīvāk darba tirgū iesaistās sievietes Ziemeļu valstīs. Baltijas valstīs starp dzimumiem nav lielas atšķirības. Vidējo sievietes saimniecību ES raksturo mazāk nekā 6 ha zemes ar ienākumiem līdz 10 tūkst. euro, 3,3 liellopiem, saimniece ir vecāka nekā 55 gadi. Baltijas valstīs saimniecības pieder vairāk sievietēm nekā vīriešiem, bet tomēr tie nav pat 50%. Sievietes pārvalda mazākas saimniecības nekā vīrieši. Jaunajās dalībvalstīs situācija nav tik atšķirīga, jo tajās vidēja saimniecības lielums ir mazāks nekā ES-15. Sievietes apsaimnieko 12% lauksaimniecības zemes ES. Sieviešu saimniecībās specializējas un graudkopību, kamēr vīrieši uz graudkopību un lopkopību. Vidējais vecums sievietēm ir pat augstāks nekā vīriešiem 40% ir virs 65 gadiem. Neskatoties, ka sievietes ir iesaistītas lauksaimniecībā gan kā īpašnieces, gan algoti darbinieki, gan ģimenes vadītāja, sieviešu loma tiek mazāk novērtēta nekā vīriešu. Lauku attīstības programma – bija iespēja izveidot apakšprogrammu īpaši sievietēm – lauksaimniecēm.

Beļģija: Negatīvais aspekts sievietes ieguldījuma sociālai un juridiskai neatzīšanai ir nesaņemtas sociālās garantijas situācijā, kad sievietes, kura palīdz vīram saimniecībā, savainojas un ir nepieciešama ilgstoša ārstēšana. Priekšlikums – COPA Sieviešu komitejas iniciatīva veikt pētījumu par sociāliem apstākļiem sievietēm, kuras veic neatalgotu darbu saimniecībā.

Agnese Hauka, Latvija: Latvijā vienmēr ir bijusi diezgan liela vienlīdzība starp dzimumiem, par ko liecina arī EK apkopotie statistikas dati. Tiesa, joprojām vīriešiem ir lielāks atalgojums un arī saimniecību īpašnieki vairumā gadījumu ir vīrieši, kamēr sievas bieži vien juridiski un sociāli pilda palīga funkciju. Latvijā ir viens no augstākajiem rādītājiem, vērtējot saimniecību īpašnieču skaitu, jo būs ekonomiski aktīvām un neatkarīgām un iespēja izaudzināt un pabarot bērnus. Sieviešu vadītas saimniecības pārsvarā ir mazas un vidējas. Sievietes visbiežāk iesaistās mājražošanas biznesā, radot produktus ar pievienoto vērtību. Valstī ir būtiski attīstīt mazās un vidējās saimniecības, tad tas būs arī atbalsts sievietēm.

Titti Jongren, Zviedrijas pieredze: Notiek strauja urbanizācija. Visbiežāk tieši sievietes pāriet dzīvot uz pilsētām. Bet, kur sievietēm ir problēmas, arī vīriešiem ir problēmas – vīrieši seko sievietēm uz pilsētām. Aptuveni 28% saimniecības vada sieviete un vīrieši kā līdzīpašnieki. Saņemot subsīdijas, ir tikai vienam parakstam atstāta līnija un kurš skaitās saimniecības īpašnieks un subsīdiju saņēmējs – lielākoties tas būs vīrietis, jo tāda ir tradīcija. Tradīcijas ir labas, kamēr tās ir labas, bet ne gadījumā, ja tās nodara kaitējumu. Sieviešu saimniecības ir mazākas un bieži vien saimniecībās tiek piedāvāti tūrisma pakalpojumi. Agrāk lauksaimniekiem netika piedāvāts bērnu pieskatīšanas pakalpojums, jo tika uzskatīts, ka lauksaimnieks tik un tā ir mājās, tomēr pēdējos gados šī situācija ir mainījusies un valsts nodrošina bērnu pieskatīšanu. Tāpat arī tiek veidoti kooperatīvi, kuros tiek risināts jautājums par ciemata bērnu pieskatīšanu, kamēr citi strādā. Titti Jongren dēlam ir 30 gadi un ar sievu iepazīsies, studējot lauksaimniecības universitātē. Pēc studijām dēls jautāja vecākiem, kad viņi pensionēsies, bet vecāki atbildēja, ka strādās vēl 20 gadus. Tad dēls atbildēja, ka tādā gadījumā viņš ar sievu pirks atsevišķu saimniecību, ko ar bankas aizdevuma palīdzību nopirka un izveidoja liellopu, aitu ganāmpulku.

Tresa Lopez, Spānija: lielākais izaicinājums ir sieviešu vajadzību papildīšana lauku teritorijās – darbs un atalgojums. Sievietes nesaņem ne sociālu, ne tiesisku atzīšanu, Sievietēm, kuras visu mūžu ir strādājušas saimniecībā, nesaņem pensiju, jo valsts norāda, ka šīs sievietes nav strādājušas, bet tikai palīdzējušas saimniecībā.

Andrea Schwarzmann, Austrija: Valstī kopumā ir 400 tūkstoši saimniecības, no kurām 36% vada sievietes. Saimniecību vidējā platība ir 19 ha. Valstī ir 3 milj. cūku un 2 milj. liellopu, vidēji 15 liellopu saimniecībā. Arī Austrijā ir būtiski, lai sieviešu ieguldītais darbs saimniecībā tiktu atzīts un viņu viedokļi un priekšlikumi tiktu iekļauti politiskos lēmumos. Tiek organizētas apmācības sievietēm, kuras strādā lauksaimniecības nozarē, lai palielinātu viņu zināšanas un iemaņas uzņēmējdarbībā.

Francesca Gironi, Itālija: Sievietes lielākoties iesaistās agro-tūrisma nozarē, piedāvājot tūrisma pakalpojumus saimniecībā. Jauna uzņēmējdarbības veids ir agro-bērnudārzi, kas sevī ietver tipisku bērnudārzu un lauku saimniecības vidi.

Agnese Hauka

Paraksts

PROJEKTU LĪDZFINANSĒ
EIROPAS SAVIENĪBĀ

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS